	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-2.84-2022 31.10.2022 ж.
	Түсу емтиханының бағдарламасы нормативтік құжат түрі	Бет 1-13

«БЕКІТІЛДІ»
ҚР МСМ МК «Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы» РММ Ғылыми Кеңесінің шешімімен
«_27_» ___04__2023 ж.
№_11_ хаттама

8D02195 – ӨНЕРТАНУ
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША PHD ДОКТОРАНТУРАҒА ТҮСУ ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

Алматы
2023 ж.

1. ӘЗІРЛЕНДІ

Жаксылыкова М.Б. – өнертану кандидаты, профессор

2. ТАЛҚЫЛАНДЫ

«Театр өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының отырысы
«17» 04. 2023 ж. Хаттама № 9

3. КЕЛІСІЛДІ

Ғылыми жұмыстар жөніндегі проректор __________ Қ.З.Халықов

ЖОО кейінгі білім берудің ғылыми-зерттеу
орталығының басшысы ______________ А.А.Кульшанова

ЖОО кейінгі білім беру
бөлімінің басшысы ______________ Ж.А.Тлеулинова

Докторантураның арнайы пәні бойынша қабылдау емтиханының бағдарламасы жоғары білім берудің осыған дейінгі деңгейі (магистратура) бағдарламасының көлеміне сай құрастырылған.

8D02195 «Өнертану» БББ /театртану/ бойынша докторантураға тапсырушы мамандардың дайындық деңгейіне қойылатын негізгі талаптар:

I. **Докторантураға тапсырушының хабары болуы керек**:

Докторантураға тапсырушының терең әрі жан-жақты кәсіби даярлығы болуы қажет, заманауи ақпараттық технологияларды меңгеруі және заманға сай туындаған мәселелерді анықтап, оны шеше білуі керек.

білуі керек:

- жалпы және отандық өнер мен мәдениеттің тарихын, олардың даму заңдылықтарын;
- шығармашылық үдерістің ерекшеліктерін;
- кәсіби саладағы шығармашылық, ұйымдастырушылық, әдістемелік және зерттеушілік қызметтің теориялық негіздерін;

қолдану:

- өзінің кәсіби қызметінде теориялық білімдерін қолдана алуы;
- заманауи өнердегі жаңа тенденцияларды зерттеу;
- өзінің кәсіби қызметін әсерлі және нәтижелі құра алуы қажет;

икемі болуы керек:

- өнертанушық ғылыми-практикалық қызметін ұйымдастыруда өз білімдері мен ебдейліктерін тиімді қолдануы керек;
- өнер саласындағы бағыттар контекстінде өз жолын анықтай алуы керек.

құзыреті болуы керек:

- басылымдарда жарияланған мақалалары бар және заманауи театр өнерінің құбылыстарын көпшілік алдында сараптаушы ретінде авторлық сыншылық қызмет атқара білуі керек;
- өзбетінше ғылыми-шығармашылық жұмыстарды атқарып, ғылыми зерттеулерге қатысу, сонымен қатар ғылыми зерттеу тобының мүшесі ретінде көріну; ғылыми конференцияларда (республикалық, халықаралық) өз зерттеулерінің нәтижесін көрсете білуі керек;
- театр қайраткерлері: драматургтер, режиссерлер, актерлер, театр суретшілері, т.б. жұмыс жасай бәлуі керек.

-шығармашылық мәдениет пен театрдың тарихы мен теориясымен байланысты пәндер бойынша жалпы білім беру мектептері мен оқу орындарында, кәсіби білім беру мекемелерінде және балалардың қосымша білім алатын орындарында білім бере алуы қажет;

- ақпараттық технологиялардың көмегімен жаңа білімдерді алып, оларды шығармашылық-зерттеушілік қызмет тәжірибесінде қолдана білуі қажет;
- ақапараттарды басқарудың құралы ретінде компьютермен жұмыс жасаудың негізгі тәсілдерін, ақапартты алу, сақтау, қайта өңдеудің әдістерін білу;

Қабылдау емтихандары «Магистратура және PhD докторантураға қабылдау туралы Ережеге» сәйкес ауызша жүргізіледі.

II. Пән атауы және оның негізгі бөлімдері

I. Театр теориясындағы ғылыми-теориялық зерттеулер мен концептуалды процестер

Пән мақсаты – білім алушының театр теориясы туралы түсінігін қалыптастыру, оның қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау, теориялық ғылым тарихын театр тарихымен және қазіргі теориялармен байланыстыру. Сонымен қатар, театрдың түрлері мен жанрларының генезисы, театр өнерінің дамуының негізгі заңдылықтары туралы білім алып, қазіргі театр теориясының дамуының идеялары мен тенденцияларын зерттеуі қажет.

Мазмұны:

1. Театр семиотикасы

Театр семиотикалық жүйе ретінде. Мәтін мен қойылымды талдау тәсілі. Семиология мен семиотика. Мәтін теорисы. Семиологиялық модельдің әмбебабтығы. Режиссура мен семиология. Театр семиотикасының пәні. Театр семиотикасының принциптері. кеңістік семиотикасы. мәтін семиотикасы. ым-ишара семиотикасы. коммуникация жүйесіндегі театр. Сөйлеу теориясы. қабылдау теориясы. Интертекстуалдық. интеркультурализм. талдау тәсілдерінің сұрақтары.

Ф.Соссюр. К.Пирс. Белгілер типологиясы. Театр белгісінің ерекшелігі. Иконикалық белгі. Театр белгісі. Визуалды және мәтіндік.

Сахналық жүйелер менсахналық құралдар. Кодтар типологиясы. Режиссура мен семиология. Белгілер жүйесін құрылымдау.

2. Театр теориясы

Театр теориясының негізгі бөліктері. Театр теориясы және театрдың құрылымын, семиотикасы мен поэтикасын зерттеу. Театрдағы маңыздылық мәселесі. Драматургиялық талдау. Театр эстетикасы. Театр антропологиясы. Театр герменевтикасы. Спектакльді қабылдау мәселесі.

Өзектілік. Театр әсерлілігінің түрлері. Сахна кеңістігімен эксперименттер. Актердің пластикалық әсерлілігінің қазіргі ізденістері. Қойылымныңкөркем бейнесі.

Театр мен сахна. Сахна театр феномені ретінде. Сахналық жүйелер. Театрдың тарихиформалары. Театр теориясының негізгі инструменттері.

Театрдың құрылымдық моделі. Театрлық стильдер. Сахна мен көрермен.

3. Жанрлар мен формалар

Аристотельдік және аристотельдік емес театр. Жанр дефинициясы. Жанрлардың тарихи дамуы. Жанрлар типологиясы.

Салт-жора және театр. Авангард. Антитеатр. Абсурд театры. Жарлы театр. Театрдағы театр. Деректі театр. Қатыгез театр. Театр-лаборатория. Көпшілік театр. Көше театры. Эксперименталды театр. Эпикалық театр. Хэппенинг.

II. Қазіргі әлемдік театрдың даму үрдісін зерттеудің теориялық аспектілері

Курс мақсаты – Қазіргі театрдың даму тенденцияларын аймақтар және жеке тұлғалар бойынша зерттеу. Пән мақсаты – қазіргі театрдың даму тенденциялары туралы білім беру. Театрдың дамуын аймақтар бойынша заңдылықтары мен ерекшеліктерін анықтау.

Мазмұны:

1. Қазіргі драматургияның тақырыбы мен бейнелері

Еуропадағы жаңа драманың пайда болуының негізі мен механизмі. Театр мен қоғамның дамуының қарым-қатынасы қазіргі әлемдік театр үдерісінің даму факторы ретінде. Театрды өзектендіру. Жаңа драманың пайда болуы. Жаңа драманың негізгі ерекшеліктері. «Ройал Корт» театрындағы жаңа драматургия.

Жаңа драма дамуының заңдылықтары мен ерекшеліктері. М.Равенхил пьесаларының негізгі ерекшеліктері. М.Мак-Донах пьесаларының негізгі ерекшеліктері. С.Кейн драматургиясы. Еуропа мен Ресей жаңа драмасына салыстырмалы талдау.

Ресейде жаңа драманың пайда болуы. Ресейдегі жаңа драманың дамуының ерекшеліктері. Драматургиядағы жаңа театр формаларын іздестіру. Ресейде жаңа драмның пайда болуының себептері. Ресей жаңа драмасының негізгі ерекшеліктері.

Драматургияның жаңа мектептері. Н.Коляда және екатеринбургтық мектеп. Е.Гришковец және оның театры. Жаңа формаларды іздеу және М.Угаровтың театрлық қызметі. Оқиға дамуын құру және жаңа драманың бейнелік жүйесі.

Екатеринбург, Тольяти, Пермьдегі драматургия мектептері. В.Сигарев. И.Вырыпаев. Бр.Пресняковы, Бр.Дурненковы. В.Леванов, Л.Бугадзе.

Жаңа драмадағы қаһарман мәселесі. Жаңа драмадағы орта мәселесі.

2. Қазіргі режиссураның даму тенденциялары.

XX-XXI ғасырлар тоғысындағы режиссерлік өнердің ерекшеліктері. Режиссураның міндеттері мен мақсаттары. Қазіргі Еуропаның режиссерлік өнерінің негізгі ерекшеліктері. Театр мен қоғамның дамуының қарым-қатынасы қазіргі әлемдік театр үдерісінің даму факторы ретінде. Театрды өзектендіру.

Қазіргі Еуропа режиссерлік өнерінің дамуының заңдылықтары мен ерекшелігі. Қазіргі театр өнерінің өзектендіру ерекшелігі. Қазіргі режиссурадағы жаңа есімдер.

Қазіргі Польша театр өнерінің дамуының ерекшеліктері. Провокация театрының днфинициясы.

Литва ұлттық режиссурасындағы спецификалық ерекшелігі.

А.Херманистің режиссерлік тәсілінің негізгі ерекшеліктері. К.Смедс режиссурасы және жаңа формаларды ізденісі.

3. Қазіргі театрдағы сахналық кеңістіктегі ізденістер

XX-XXI ғасырлар тоғысындағы сценографияның ерекшеліктері. Сценографияның функционалдық мағынасы мен мақсаттары. Сценограф спектакльдің қосалқы авторы ретінде. Суретші театры. Қойылымның визуалды қатары.

Қазіргі Еуропа сценографиясының негізгі ерекшеліктері. Салыстырмалы талдау.

Сценография мен режиссураның өзара әрекеттестігі. Д.Боровскийдің сахналық кеңістігінің өзгешелігі. Таганка театрындағы «Гамлет». Ленком театрындағы

О.Шейнцистің сценографиясы. МХТ мектеп-студиясындағы О.Шейнцистің шеберханасы. Мәскеу ТЮЗ-дағы С.Бархин мен К.Гинкас, Г.Яновская. Ресей академиялық жастар театрындағы (РАМТ) С.Бенедиктов пен А.Бородин. М.Митрофанова мен М.Карбаускис. Н.Симонов пен К.Серебренников.

Сценография мен атмосфера. Тұрмыстық емес сценография. Д.Крымовтың театрлық авангарды. Визуалды метафоралар. «Опус №7».

РФ ТҚО көрмелері: «Маусым жиыны», «Клин», «Жобаны қорғау». Реставрация және басқаша ойлау. Бейне арқылы мағынаны жеткізу.

Р.Лепаж театры. Ф.Жанти театры.

Қазақстанның сценографиясы. Республикалық көрмелер мен конференциялар.

4. Қазіргі театрдың негізгі мәселелері.

Театр эксперименттері мен авнгард. Д.Крымовтың «суретші театры». В.Панковтың саундрамасы. «Пострамалық театр». Х.Т.Леманн. «Өтпелі монтаж». «Қауып-қатер эстетикасы». «Территория» театр фестивалі және жаңа формаларды ізденіс.

II. «XX-XXI ғасырлар тоғысындағы режиссерлік өнер

Курс мақсаты – аймақтар және жеке тұлғалар бойынша қазіргі режиссерлік өнердің даму ерекшеліктерін зерттеу. Пән мақсаты – қазіргі режиссураның дамуы мен мәселелері жөнінде білім беру. Аймақтар бойынша режиссураның заңлықтары мен даму ерекшеліктерін айқындау.

Мазмұны:

1. Қазіргі Германия режиссурасының ерекшелігі

Қазіргі Германия режиссерлік өнерінің дамуының заңдылықтары мен ерекшелігі. Қазіргі неміс театр өнерінің өзектендіру спецификасы. Ф.Кастроф режиссурасының негізгі ерекшеліктері. М.Тальхаймер режиссурасының негізгі ерекшеліктері. Г.Э.Лессингтің «Эмилия Галоттиі». Гетенің «Фаусты». Г.Гауптманның «Егеуқұйрық». Т.Остермайер режиссурасы. Л.Персеваль. Салыстырмалы талдау.

2. Польшаның бүгінгі режиссерлік өнері

Қазіргі Польша театр өнерінің даму ерекшеліктері. XX-XXI ғасырлар тоғысындағы поляк режиссурасының негізгі ерекшеліктері. Жаңа театр формаларының ізденісі. Поляк режиссурасындағы жаңа есімдер. Провакация театрының дефинициясы.

К.Люпа режиссурасы. Г.Яжина режиссурасы. К.Варликовский режиссурасы. «(А) Поллония». М.Клечевская. Провакация театры.

3. Балтық және Скандинавия елдерінің режиссерлік өнері.

Литва ұлттық режиссурасындағы спецификалық ерекшелігі. Й.Вайткус, Э.Някрошюс, Р.Туминас, О.Коршуновас, М.Карбаускис режиссурасы.

Р.Туминастың «Ваня ағай» спектакін аналитикалық талдау.

А.Херманистің режиссерлік тәсілінің негізгі ерекшеліктері. К.Смедс режиссурасы және жаңа формаларды ізденісі. Европаның қазіргі режиссурасына салыстырмалы талдау.

4. Қазіргі режиссерлік өнердің мәселелері.

Қазіргі режиссураның негізгі мәселелерін талдау. Қазіргі театр үдерісіндегі психологиялық театрдың ролі мен маңызын айқындау. «Территория» театр фестивалі және жаңа формаларды ізденіс. Жаңа театр орталықтары (В.Фокин, К.Серебренников, О.Меньшиков) және қазіргі режиссура. П.Н.Фоменко режиссурасы, оның ізбасарлары мен шәкірттері.

5. «Постдрамалық театр»

Ресейдегі жаңа театр формаларын ізденіс. «Территория» театр фестивалі. Қазақстандағы қазіргі режиссураның хал-ахуалы.

Емтихан сұрақтары

«Театр теориясындағы ғылыми-теориялық зерттеулер мен концептуалды процестер»

1. Театр семиотикалық жүйе ретінде
2. Қазіргі театрдағы кеңістіктік шешімдердің классификациясы
3. Актер мен көрермен қарым-қатынасының формаларына талдау
4. Актер мен марионетканың өзара әрекеттесуінің эволюциясы
5. Герменевтика спектакльді оқу әдісі ретінде – интерпретация, түсіндіру.
6. Жаңа типтегі актерді тәрбиелеу жүйесі ретінде биомеханиканы талдау
7. Театрлық авангардтың негізгі ұғымдары мен бағыттарының классификациясы
8. «Абсурд театрының» көркемдік ұстанымдары
9. Е.Гротовскийдің «Кедей театр» жүйесіне талдау
10. А.Артоның «Қатыгездік театр» дефинициясын жүйелеу
11. «Деректі театр» ұғымын компаративтік әдіспен талдау
12. Б.Брехттің «эпикалық театрының» принциптері және оның Қазақстан театрларында қолданылуы.
13. Театр өнеріндегі хэппенингтің эволюциясы
14. Қазақстан театрларындағы иммерсивтік тәжірибелер
15. Заманауи еуропалық театрдағы жанрлар мен формалардың типологиясы
16. Қазіргі эксперименталді театрдың негізгі түрлеріне талдау
17. Театр теориясы жүйесіндегі Х.-Т.Леманның «Постдрамалық театр» еңбегі
18. Қуыршақ және маска театрының дәстүрлері мен көркем формалары
19. Әлеуметтік театрдың модельдері мен олардың теориялық алғышарттары
20. Суретші театрының туындаудағы алғышарттары
21. Драматургиялық дискурс туралы түсінік және оның құрылымы
22. Жаңа формалық тәжірибелер: «иммерсивтік театр»
23. Театр антропологиясы
24. Перформативтік театрдың трансформациясы
25. Постдрамалық театрдың алғышарттары

«Қазіргі әлемдік театрдың даму үрдісін зерттеудің теориялық аспектілері»

1. Театр мен қоғам дамуының өзара әрекеттестігі қазіргі заманғы әлемдік театрлық үдерістің даму факторы ретінде

2. Еуропа мен Ресей жаңа драмаларын салыстырмалы талдау
3. М.Равенхилдің «Жаңа драмасы»: дәстүр мен жаңашылдық
4. М.Мак-Донах драматургиясының идеялық-көркемдік бірлігі
5. ХХ ғасырдағы режиссерлік ізденістегі шығыс тәжірибесінің технологиялары
6. Е.Гришковец драматургиясының жанрлық ерекшелігі
7. Royal Court theatre және «жаңа драманың» дүниеге келуі.
8. 1990 жылдардағы In-Yer-Face Theatre қозғалысы
9. И.Вырыпаев пьесаларының поэтикасы мен эстетикасы
10. Ағайынды Пресняковтар пьесаларының орыс және әлемдік шығармалармен интертекстуалдық байланысы
11. Заманауи хореографиялық қойылымдардың эстетикалық ерекшеліктері
12. Қазіргі театр өнерінің гендерлік және постколониялық көзқарастары.
13. Инклюзивтік театр: заманауи өнердің жаңа түрі ретінде
14. Деректі театрдың теориялық негіздері мен даму эволюциясы
15. Сценографиядағы компьютерлік және медиа технологиялар қойылымды дамытудың жаңа бағыты ретінде
16. «Театр-форум» технологиясы
17. Қазіргі кездегі пластикалық театрдың даму тенденциялары
18. Заманауи «Dance Theatre»-дың түрлері
19. Театр кеңістігі категориясы – зерттеудің негізгі саласы ретінде
20. «Verbatim»-ның жанрлық айырмашылықтары
21. Театр мен мультмедианың өзара әрекеттестігі
22. Х.Т.Леман бойынша постдрамалық театрдың тенденциялары
23. Қолданбалы театрдың түрлері және олардың өзара ұқсастықтары мен айырмашылықтары
24. Психодрама мен социодраманың эволюциясы
25. «Site-specific» театрының түрлері: ұқсастықтары мен айырмашылықтары

«ХХ-ХХІ ғ. тоғысындағы режиссерлік өнер»

1. «Verbatim»-ның драматургиялық әдісі мен материалы
2. Драматургиядағы жаңа театрлық формаларға арналған ізденістер
3. Сюжет құрастыру және жаңа драматургияның бейнелер жүйесі
4. Қазіргі Германиядағы режиссерлік өнердің даму заңдылықтары мен ерекшеліктері
5. Режиссер Ф. Касторфтың театрлық провакациялары.
6. А.Мнушкина режиссурасының қолтаңбалық ерекшеліктері.
7. Т. Остермайердің режиссерлік әдіс-тәсілі.
8. К. Люпа режиссурасының сахналық құрылымы.
9. К. Варликовский режиссурасындағы классиканы актуализациялау.
10. Э.Някрошюстің репертуарлық саясаты және режиссерлік эстетикасы.
11. Ю.Бутусов режиссурасының феномені.
12. О.Коршуновастың режиссерлік әдісінің өзіне тән ерекшеліктері.
13. Дмитрий Крымовтың қойылымдарындағы перформанс, арт-объект және басқа да шығармашылық әдістер.
14. Қазіргі театр процесінде психологиялық театрдың ролі мен маңызы.

15. К. Смедстің режиссурасы және жаңа формаларды іздеуі.
16. Режиссер П. Н. Фоменконың театрлық мектебі.
17. Режиссер В.Панковтың «Soundrama» жанрының ерекшеліктері.
18. Режиссер Р. Лепаждың театрлық тәжірибелері.
19. Ф. Жанти режиссурасының эволюциясы: «күнделікті өмірден сюрреализмге дейін».
20. Й.Вайткус режиссурадағы «мәдениеттер диалогы»
21. Р. Уилсон режиссурасының құрылымдық ерекшеліктері
22. Н.Коляданың авторлық театры Тадеши Сузукидің режиссерлік эксперименттері
23. Қазақстан сахнасындағы Барзу Абдураззақов шығармашылығындағы жаңа театр тіліндегі ізденіс.
24. Қазақстанның қазіргі режиссурасының жағдайы мен мәселелері
25. Халықаралық фестиваль қозғалысы және оның Қазақстанның театр шығармашылығына әсері.

Әдебиттер тізімі:

Негізгі әдебиет:

1. Барба Э., Саварезе Н. Словарь театральной антропологии. Тайное искусство исполнителя. М., 2011.
2. Барбой Ю.М. К теории театра. СПб., 2008.
3. Введение в театроведение. СПб., 2011.
4. Вопросы театроведения. СПб., 1991.
5. Гальцева Е. Сюрреализм и театр. К вопросу о театральной эстетике французского сюрреализма. М., 2012.
6. Каган М.С. Морфология искусства. Л., 1972.
7. Калмановский Е.С. Вопросы театральной терминологии. Л., 1984.
8. Леман Х.-Т. Постдраматический театр. М., 2013.
9. Лотман Ю.М. Об искусстве. СПб., 2005.
10. Ляпушкина Е.И. Введение в герменевтику. СПб., 2002.
11. Максимов В.И. Из истории теории театра и науки о театре. СПб., 2014.
12. Пави П. Словарь театра. М., 2003.
13. Павленко А. Теория и театр. СПб., 2006.
14. Поляков М. Вопросы поэтики и художественной семантики. М., 1978
15. Почепцов Г.Г. История русской семиотики до и после 1917 года. М., 1998.
16. Пропп В. Морфология сказки. М., 1998.
17. Руднев В.П. Словарь культуры XX века. М., 1999.
18. Спектакль как предмет научного изучения. СПб., 1993.
19. Театроведение Германии: Система координат. СПб., 2004.
20. Режиссерский театр от Б.до Ю. Разговоры под занавес века. Выпуск 1. М., 2004.
21. Режиссерский театр от Б до Я. Разговоры на рубеже веков. Выпуск 2. М., 2001.
22. Режиссерский театр от А до Я. Разговоры в начале века. Выпуск 3. М., 2004.
23. Давыдова М. Конец театральной эпохи. М., 2005.
24. Новая драма. М., 2006.
25. PRO SCENIUM. Вопросы театра. М., 2007.
26. Смелянский А. Междометия времени. М., 2002.
27. Смелянский А. Уходящая натура. М., 2002.
28. Спектакли 20 века. М., 2007.
29. Искусство режиссуры. 20 век: антология. М., 2008.
30. Владимиров С.В. Действие в драме. СПб., 2007.
31. Границы спектакля. СПб., 1999.
32. Давыдова М. Конец театральной эпохи. М., 2005.
33. Искусство режиссуры. 20 век: антология. М., 2008.
34. Искусство режиссуры за рубежом. СПб., 2004.
35. Мальцева О.Н. Поэтический театр Юрия Любимова. СПб., 1999.
36. Новая драма. М., 2006.
37. PRO SCENIUM. Вопросы театра. М., 2007.
38. Режиссерский театр от Б до Ю. Выпуск 1. М., 1999.
39. Режиссерский театр: В 2 т. М., 2001.
40. Режиссура: Взгляд из конца века. СПб., 2005.

41. Спектакли 20 века. М., 2004.

Қосымша әдебиет:

1. Бачелис Т.И. Шекспир и Крэг. М., 1983.
2. Брехт Б. Театр. М., 1965.
3. Брук П. Пустое пространство. Секретов нет. М., 2003.
4. Гротовский Е. От бедного театра к искусству-проводнику. М., 2003.
5. Евреинов Н.Н. Демон театральности. М., СПб., 2002.
6. Как всегда об авангарде. М., 1992.
7. Арто А. Театр и его двойник. М., 2002.
8. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. М., 1994.
9. Брехт Б. Театр. М., 1965.
10. Брук П. Пустое пространство. М., 1976.
11. Власов В.Г. Стили в искусстве: Словарь: В 2 т. СПб., 1995.
12. Евреинов Н.Н. Демон театральности. М., СПб., 2002.